

Костиця І. В.

м. Харків, Україна

ЛІДЕРСЬКА ПОЗИЦІЯ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА

В сучасних умовах розвитку суспільства важливе значення має наука і техніка, що значно підвищує роль інженерів. Для якісної професійної підготовки інженерів необхідно формувати у них готовність виконувати не тільки проектно-конструкторську, виробничо-технологічну, науково-дослідну, але й організаційно-управлінську функцію. Виконання організаційно-управлінської функції неможливе без сформованої лідерської позиції, тому лідерська позиція є необхідною складовою особистості майбутнього інженера, і формування цієї складової є важливою проблемою технічної освіти. Водночас, данні здійсненого дослідження аспірантами Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» свідчать, «що 40% опитуваних показали низький рівень володіння лідерськими якостями, лише 13% – високий. Повної здатності бути лідером не виявив ніхто з опитуваних. Таким чином, наочно показана недостатня сформованість лідерських якостей у студентів НТУ «ХПІ», що закінчили курс навчання в технічному університеті. Тому проблема розвитку лідерських якостей у студентів технічних університетів у процесі професійної підготовки є актуальною та потребує подальшого вивчення» [1, с. 485].

Аналіз науково-педагогічної літератури та результатів чисельних досліджень [2] надав нам можливість розглядати лідерську позицію студентів закладів вищої технічної освіти як особистісне утворення, що включає в себе усвідомлення майбутнім інженером готовності до виконання ролі лідера та здатності до організаційного впливу на

виробничий колектив; вона ґрунтується на лідерському потенціалі особистості та формується у процесі засвоєння лідерської ролі в різних життєвих ситуаціях, включаючи умови професійної інженерної сфери.

Структура лідерської позиції містить такі складові: мотиваційно-ціннісну, когнітивну, діяльнісну й особистісну. Лідерська позиція особистості майбутнього інженера не є тотожною лідерському потенціалу або наявним лідерським здібностям, натомість, вона формується на їх підґрунті саме у процесі успішної лідерської діяльності, що включає в себе здійснення організаційних та установчих дій при роботі з групою суб'єктів. При цьому, особистість майбутнього інженера поступово звільняється від впливу зовнішнього середовища, що дозволяє йому свідомо змінювати як середовище, так і самого себе, набуваючи лідерських якостей, передусім, когнітивних, комунікативних, організаційних, морально-вольових та рефлексивних умінь. Слід підкреслити, що лідерська позиція вимагає цілісного підходу при своєму розгляді. Вона не може зводитися до набору окремих якостей і ознак і повинна розглядатися в аспекті особистості в цілому. Лідерська позиція проявляється через лідерську поведінку і діяльність. Вона обумовлюється системою цінностей, ідеалів, відображаючи характер потреб, мотивів і переконань особистості.

На сьогоднішній день завданням закладу вищої технічної освіти є не лише процес професійної підготовки майбутнього фахівця, а й формування гармонійно розвиненої, творчої особистості, спрямованої на реалізацію власного потенціалу. Вирішенню вказаної проблеми може слугувати наявність лідерської позиції майбутнього інженера, яка зовнішньо виявляється у лідерській поведінці і діяльності, а внутрішньо зумовлюється системою установок, цілей і цінностей та відображає характер потреб, мотивів і переконань особистості. Найбільш ефективною визначено лідерську поведінку майбутнього інженера, яка проявляється в реалізації його потенційних можливостей, самостійного прийняття

відповідальних рішень у різних ситуаціях професійного та життєвого вибору. Визначальним фактором лідерства майбутнього інженера виступає прояв його активної життєвої позиції, готовність приймати рішення, насамперед, у виробничій сфері, та брати на себе відповідальність. «Формування лідерських якостей в НТУ «ХП» здійснюється під час навчальних занять, виховних заходів, виробничої практики, тренінгів, індивідуальної роботи та інших заходів. Велике значення для цього має співробітництво з міжнародними організаціями, участь у грантах, виконанні спільних проектів» [3, с. 36].

Таким чином, прояв лідерської позиції майбутнього інженера сприяє професійно-компетентнісному розвитку студента, який не лише володіє знаннями та навичками, але є достатньо чуттєво розвиненим, здатним до співробітництва, готовим брати відповідальність за себе та за свою діяльність, самостійно приймати рішення, бачити перспективи. Лідерська позиція є необхідною складовою для досягнення успіху сучасним інженером у всіх сферах його діяльності.

Література. 1. *Ріпко І. В.* Дослідження лідерських якостей у студентів технічних університетів: результати експерименту / І. В. Ріпко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. – Запоріжжя : КПУ, 2015. – Вип. 40 (93). – С. 481–487. 2. *Гура Т. В.* Дослідження лідерської позиції у майбутніх інженерів в ВТНЗ: результати експерименту / Т. В. Гура, І. В. Костира // Науковий огляд = Scientific review. – 2016. – № 11 (32). – С. 89–106. 3. *Сокол Є. І.* Досвід формування лідерів в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут» / Є. І. Сокол, О. Г. Романовський, Ю. І. Панфілов // Лідер. Еліта. Суспільство = Leader. Elite. Society. – 2020. – № 1. – С. 30–42.